HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קבל מן הקטן. לא יחזיר לו שהרי אין יודע לשמור וכמשליך לאיבוד דמי מי שהחזיר לו אלא יעשה לו סגולה אחר עד שיגדל ויחזיר לו. ולקמן מפרש מאי סגולה: **ואם מת.** קטן יחזיר ליורשיו: **וכולן שאמרו.** אפי' קטן: **בשעת מיתתן.** אורחא דמילתא נקט דכשהן בריאין אם רוצים להחזיר לבעלים יעלו שלהן מיד הנפקד ויחזירו לבעליהן דמה להן לגלות הדבר: **יעשה לפירושן.** יחזיר הנפקד לאותו פלוני שפירשו אלו: ה"ג **ואם לאו יעשה פירוש לפירושן.** כלומר ואם לא מהימן להחוא נפקד שהפקדון של אותו פלוני הוא אלא של בעלים שלהם הוא ומתוך בושה אינם רוצים לומר שהוא של בעלים דלא ליתחזקו כגזלנים וגבנים יעשה הנפקד פירוש אחר לפירושו שיחזור לבעליהן של אלו ולא לאותו פלוני וכי האי גוונא אמרינן בסמוך בהחיא עובדא דביתהו דרבה בר בר חנה. ויש מפרשים ואם לאו יעשה פירוש לפירושן כלומר אם לא פירשו בשעת מיתה יעשה (ג) פירוש למה שהם היו צריכין לפרש שיחזיר לבעליהן ולא נהירא דא"כ היינו ריש ואם ממו יחזיר לבעליהן ואם מת יחזיר לרבו דמיירי בשמת ולא פירש למי יחזיר וקאמר דיחזיר לבעלים ותרי זימני למה לי. ואית ספרים דכתב בהו ואיכא דאמרי יעשה פירוש לפירושו כלומר לא יעשה כמה שפירשו הן אלא יחזיר לבעלים ולא נהירא דא"כ רב דאמר מי מהימן לך כו' דאמר כמאן לא כריש ולא כסיפא: **ביפי.** עגילים אנור"ש כדאמרינן בעלמא (עירובין דף לו:) (ד) כיפי תלא ליה עגילים תלה באזניהם: **דמרתא.** שם חכם אחיו של ר' חייא כדאמרינן (סנהדרין דף ה.) מרתא ואייבו ואנא ור' חייא כו': **ובני ברתא.** של מרתא ושל בני בתו: **אי מהימנא לך.** אלא גנבה ממך כלום: **עשה פירוש לפירושה.** עכב לעצמך: **אי אמידא לך.** אותה שהיא אומרת שהם עשה כפירושה. אי נמי אי אמידא לך אשתך שיש לה אותם שנתנו לה ממון ע"מ אלא יהא לך חלק בו ומתנה (ג) זו שנותנת לקרוביה משלה עשה כפירושה: **ס"פ.** לגמוד בו הרי פירות והקרן קיים: **דאליו מיניה.** הקטן תמרי והקרן קיים. אבל בעיסקא לא שמא יאריע בה דבר תקלה ותאבד: **אפי' חלקו.** נתפרדו האב והבן שאין הבן סמוך על שולחן אביו ואין הבן (ד) בנכסי אביו כלום אפ"ה אין מחזיקין זה על זה דלא קפדי אהדדי: **חלקו לא.** כלומר בחלקו לא מייתי מתני' אלא כיון דחלקו יש להן חזקה זה על זה: הכי גרסינן **עבד רב פפי עובדא חלקו לא.** כלומר כרבא עשה דהיכא דחלקו לא דברה משנתנו אלא ודאי יש האב: **אוצות.** שטרי מכירות לשון כחי וראשית אוצי (בראשית מט:): **ושטרות.** של הלואה: **יולאין על שמו.** שבשמו נכתבו שהוא לקח (ה) והלוה: **שני כן.** ואין לאחי חלק בהן שנפלו לי הממונות שהלוויתי וקניתי בהן קרקעות הללו מבית אבי אמא ואין אתם יורשים עמי. והלכך נקט אבי אמא דאילו מבית אבא כולן יורשין בשוה דבאחין מן האב עסקינן שכולן יורשין ממון של אביהן ביחד ולא יטול זה יותר מזה והלכך מאין לו ממון זה לבדו אם לא ירשו מאמו וכגון שאינם בני אם אחת: **עליו להביא ראיה.** שהממון שלו אע"פ שכתובין השטרות בשמו דכיון שהיה הוא לבדו נושא ונותן בנכסים שנכתבו על שמו וכדמפרש לקמיה (ע"ב) שאין חלוקין אפי' בעיסקא דכיון דלא נודע מעולם מאיזה לד יבא לו (ה) והלוה: **שני כן.** ואין לאחי חלק בהן שנפלו לי הממונות שהלוויתי וקניתי בהן קרקעות הללו מבית אבי אמא ואין אתם יורשים עמי. והלכך נקט אבי אמא דאילו מבית אבא כולן יורשין בשוה דבאחין מן האב עסקינן שכולן יורשין ממון של אביהן ביחד ולא יטול זה יותר מזה והלכך מאין לו ממון זה לבדו אם לא ירשו מאמו וכגון שאינם בני אם אחת: **עליו להביא ראיה.** שהממון שלו אע"פ שכתובין השטרות בשמו דכיון שהיה הוא לבדו נושא ונותן בנכסים שנכתבו על שמו וכדמפרש לקמיה (ע"ב) שאין חלוקין אפי' בעיסקא דכיון דלא נודע מעולם מאיזה לד יבא לו ממון בלא אחיו אין לתלות השטרות אלא בממון האב ואינו יכול להוליא הממון מחזקת האב. ולקמן (שם) מפרש ראיה במאי: **על האחין להביא ראיה.** שהשטרות הללו מממון אביהן דאמאי דכתב בשטר שמכינו והרי על שמו נכתב. ואע"ג דהלכתא כשמואל בדיני (בכורות מט:) בהא הלכתא כרב דתניא לקמן (ע"ב) כוותיה ורב חסדא ורבה ורב ששת נמי כרב סבירא להו דמפרשי מילתיה לקמן (שם): **אבא.** רב כך היה שמו (ו) כדקרי ליה בשחיטת חולין (דף קלו:) אבא אריכא דאמרינן מאן ריש סדרא בבבל אבא אריכא ואמרינן במסכת נדה (דף כד:) רב גדורו היה והאי דקרי ליה רב כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו ליה נמי בבבל רב וכן מצאתי בספר ערוך (ז) המובא מרומה: **אחים מת.** ויש לו בנים ליורשו על האחין להביא ראיה דיומי דיתמי לאו בני איתויי ראיה נינהו ואינן יודעין לחפש זכותן וגם השטר מוכיח (ו) שהיה ממון של אביהן על שבנגדו להביא ראיה. אבל כשהאח עצמו קיים היה מטיל רב עליו להביא ראיה דאם איתא דשלו הוא ממון זה יכול לחפש ולמצוא ראיה ואם לא ימצא ראיה הפסיד: **מתקיף לה רב פפא.** למאי דאמר שמואל מודי לי אבא: **כלום טענינן להו ליתמי כו'.** בתמיה. אילו היה אביהן קיים היינו מחזיקין הממון ביד אחין עד שיביא ראיה שאינו שלהן ולפי שמת יפה כחן של יתומין ממנו ויפסידו אחין בתמיה. ואע"ג דאמרינן (לעיל דף מא:) טוענין ליורש גבי חזקת ג' שנים שאע"פ שלא דר בו אביו אלא יום אחד וזה החזיק ג' שנים אחרי כן הויא חזקה ואע"ג דאבותיהן לא מהניא ליה חזקת שלש שנים שנים לומר לקוח הוא בידי אלא מ"מ יש עמה טענה אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה וגבי בנו לא בעינן טענה זו אלא מאבי ירשתי אלמא טענינן ליתמי מאי דלא מצי אבותיהן למטען לא דמי דהתם נמי אין טוענין בשביל היתומים אלא שאביהן קנאה מן המערער כמו שהיה הוא האב יכול לטעון ולפיכך הויא חזקה אע"ג דלא טענו מידי אבל הכא האב לא מצי טעין לאחין שיביאו ראיה ואנן היכי נטעון במקום היתומים כן: **והא רבא אפיק כו'.** סיומא דאתקפתא דרב פפא היא: **זוגא דסרבלא.** זוג מספריים של סורקי בגדים שגוזזין בהם הסרבלים: **בלא ראיה.** הבעלים שהיו להם עדים שהן שלהן הוציאום מן היתומים בלא ראיה ועדיס שיעידו שהשאילו לאביהן של יתומים לפי שהן עשויין להשאיל ולהשכיר בדשלה לבעלים ראיה שלקחן אביהן מן הבעלים וכיון דלית להו ראיה החזירם רבא לבעלים ולא נאמר כיון שמת האב על הבעלים להביא ראיה: כדשלח

קבל מן הקטן יעשה לו סגולה. דמשבא לידו אימור מציאה אשכח ולכך הוו דקטן ויעשה לו סגולה אבל מכל מקום לכתחלה אין מקבלין: **ומודה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה.** אומר רשב"א אין לומר משום דטענינן ליתמי דאי הוה אבוהון קיים הוה מייתי ראיה דלעיל (דף מז.) פריך (ו) דאי הוה אמי בטענתא דאבוהון אפי' הכי נמי משמע דפשיטא ליה דבן אומן ובן אריס דאמו בטענתא דאבוהון דאין להן חזקה ומאין פשיט לו כל כך הא לרב יש חזקה לבן אריס אע"פ שאריס עצמו אין לו חזקה ומיהו י"ל דהתם (ח) מבן גזלן פריך כלומר אפי' הכי נמי הוו כבן גזלן אבל מ"מ אין לפרש כן דהא תנן (לעיל דף מא.) הבא מחמת ירושה אין צריך טענה הא חזקה בעי ואמאי דלמא אם היה אביו קיים היה מביא עדים שלקחה אלא נראה דהכא דוקא הוא דקאמר רב על האחין להביא ראיה אם מת משום דאותות ושטרות יוצאים על שמו דמוכחא מילתא דשלו הן אלא באיין הוא דקאמר רב עליו להביא ראיה דלא סמכינן אמאי דיוצאין על שמו דאם דנפלו לו מבית אבי אמו היו לו עדים בדבר אבל בנו בנו דליכא למימר הכי סמכינן אמאי דיוצאין על שמו ונראה דרב מודה במאי דאפיק רבא זוגא דסרבלא מיתמי ולרב פפא דפריך מינה נראה לו לדמותה לאותות ושטרות יוצאין על שמו:

דבריס

מודה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה אמר שמואל. מתקיף לה רב פפא כלום טענינן להו ליתמי מידי דלא טען להו אבוהון והא (ז) רבא אפיק (ט) זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בלא ראיה בדברים העשוים להשאיל ולהשכיר

מסורת הש"ס

(א) כ"ק פז:, (ב) [נ"א רבא בר הונא], (ג) [לעיל מז., (ד) שבועות מו: כ"מ קיז., (ה) [בעניין ערך זו איתא זורא פי' שני פרנלים], (ו) ושם פי' מזמיס וכן עיקר, (ז) [עי' תוס' חולין נח. ד"ה אצטריך ליה לאבא], (ח) [בערך אבא ובערך אביי].

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה אמר אלקן לא וכו' לא כדבה: (ב) רשב"ם ד"ה ה"ג וכו' יעשה הוא פירוש למה: (ג) ד"ה אי אמידא וכו' ומתנה היא זו: (ד) ד"ה אפילו אלקן וכו' ואין הבן מתעסק בנכסי אביו: (ה) ד"ה יולאין וכו' שהוא לקח או הלוה: (ו) ד"ה שאם מת וכו' השטר מוכיח שהממון היה של אביהן: (ז) תוס' ד"ה מודה וכו' פריך אי דאתו: (ח) בא"ד י"ל דהתם מכח בן גזלן:

לעזי רש"י

אנור"ש [אניל"ש]. טבעות.

מוסף רש"י

בן שחלק. הפליג מאביו ואין ממון עוד על שלחנו, כגון שנשא אשה ואין משפחל עוד בנכסי אביו, ואשתו שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם. לע"ג דתנן (לעיל מב.) לא נאים חזקה בנכסי אשתו ולא נאשה בנכסי בעלה ולא האב בנכסי הבן ולא הבן כו', הגך דיין שהופלגו זה מזה יש להן חזקה זה על זה (לעיל מז.). **זוגא דסרבלא.** מספריים שנחזין בהן אמר (ב"מ קסז.) מספריים של סורקי בגדים (שבועות מו:). מיתמי. שהיאו הבעלים עדים שהיו שלהן והן טוענין השאלנום לאביהם של אלו ואפקינהו רבא מיניהו משום דבריס העשויין להשאיל ולהשכיר (ב"מ קסז.) ומדאפקינהו רבא מיתמי ש"מ דסבירא ליה אי הוה אבוהון קמן ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן בשבועה, דאי מהימן אנן היינו טוענין בשביל יתמי אביהם לקחם ממך, ודוקא ספרי דאגדתא, שאין אדם עשוי ללמוד בהם תדיר, אבל שאר ספרים אינם עשויים להשאיל ולהשכיר לפי שמתקלקלין כמו שבינו (שם כט:) במולא ספרים לא ילמד בהן לכתחילה ולא יקרא אחר עמו, ויכול לומר לוקחין הן בידי ואין צריך לכתוב עליהן שטר מכירה אלא לוחתא דמילתא אלא יעקר לשבע, וכן בקנאי מרב יעקב הלוי (שבועות מו:).

עין משפט נר מצוה

ריב א מיי' פ"ז מהל' פקדון הל' י ופכ"ב מהלכות אישות הל' לב סמג עשין פה טוש"ע חו"מ סי' פו סעי' ח [וכתב אלפס עוד בב"מ פ"ג דף פז.]:

ריג ב ג מיי' שם וסמג שם טור חו"מ שם:

ריד ד ה מיי' פ"ט מהלכות נחלות הל' ז ח סמג עשין לז וסי' פח טוש"ע ח"מ סי' סב:

רבינו גרשום

קבל פקדון מן הקטן. אין יכול להחזיר לו לפי שאין יד לקטן אלא יעשה לו ממנו סגולה ויחזיר לו כשיגדל: וכולן. בין נשים ועבדים ותינוקות: שאמרו בשעת מיתתן של פלוני הן הפקדון יעשה כפירושן. ויחזיר לאותו פלוני: ואם לא פירשו יעשה. ח) מי שהפקדון בידו פירוש לפירושן שהן היו צריכין לפרוש. ושל אשה יחזיר לבעל ושל עבד יחזיר לאדונו: הני כיפי. עגילים: דמרתא. של אשת פלוני: רבני ברתא. של שתיהן הוה: אי מהימנא לך. שלא גנבה מינך כלום: עשה כפירושה. ותן להם: אי אמידא לך. שאותה שהיא אומרת עשירה ומפקדת פקדוני' עשה כפירושה: ואי לא עשה פירוש לפירושה. ייהיה שלך: ספר תורה. כי היכי דלא מיכליא קרנא: **פיסקא** ולא לאב בנכסי הבן. בנכסים שקנה הבן: ואפילו חלקו. שהאב תופס לעצמו מה שקנה והבן תופס מה שקנה רשב והחזיק זה בשל זה לא הויא חזקה משום דאבא לגבי ברא וברא לגבי אבא אחולי אחלי הפירות זה לזה: רבא אמר חלקו לא אמרינן דלא הויא חזקה דודאי הויא חזקה משום דהבן שחלק הרי הוא כשאר כל אדם: מהורמיז ארדשיר. שהוא מן כרך שולטניות ארדשיר: אונות. כוחות כגון הרשאות: ושטרות. דהלוואות ומכירות: מבית אבי אמא. שאינן בני אם אחת: דאמר שלי הוא. רב אמר עליו להביא ראיה שאף ע"פ שנכתבין על שמו כיון שלא חלק והוא נושא ונותן בממון כולו הרי הן בכח האחין ועליו להביא ראיה שהוא רוצה להוציא ממון מחזקתו: ושמואל אמר. כיון דנכתבין על שמו והוא תפוס על האחין להביא ראיה שלא יהא בדבריו: אבא. קרי לרב: על האחין להביא ראיה. שאין מוציאין מיתומים אלא בראיה: מתקיף לה רב פפא. וכי היכי טענינן בשביל יתמי מאי דלא מצי אבוהון למטען. דאילו הוה אבוהון קיים עליו היה להביא ראיה ולא על האחין ואנן היכי מטענינן ליתמי דילמרו דעל האחין להביא ראיה בשביל דאינון יתמי: והא רבא אפיק זוגי דסרבלא. מקטורן כפול וכו' מיתמי. דהיינו דברים העשוים להשאיל ולהשכיר דאע"ג דאמרי לקוחות הן בידי משום דאילו הוה אבוהון קיים לא

ח) עי' ברשב"ם ושם מפריס וכו' כלומר אם לא פירשו בשעת מיתה וכו' ונראה דכוון לפי' רבינו ז"ל.